

Sistemul educațional din România și politicile de incluziune socială

În 2015, Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice a elaborat un Cadru Strategic pentru Învățământ Superior Echitabil, care a vizat creșterea calității sistemului de învățământ superior în contextul european al Procesului Bologna, prin îmbunătățirea abordării strategice a universităților românești la nivel local, național și internațional.

România și-a asumat o serie de angajamente în cadrul Procesului Bologna (lansat în 1999) privind dezvoltarea dimensiunii sociale a educației și echității în învățământul superior. Prima mențiune despre responsabilitatea asumată de statele membre ale SEIS a fost făcută cu ocazia Comunicatului Ministerial adoptat la finalul Conferinței Ministeriale organizate la Praga în 2001.

Discuțiile politice privind echitatea, în special în ceea ce privește accesul, parcursul și finalizarea studiilor superioare, au luat forma unor asumări privind ținte cuantificabile, adoptarea unor strategii guvernamentale cu obiective clare adresând problematica creșterii accesului la educație și îmbunătățirea ratei de participare.

În ceea ce privește învățământul superior echitabil în România, trebuie menționate câteva aspecte:

Legislația primară

Dreptul la învățatură este garantat de către Constituția României (Art.32 alin. 1) care este menționat printre drepturile fundamentale ale cetățenilor români. Constituția garantează autonomia universitară, libertatea învățământului religios potrivit specificului fiecărui cult, precum și învățământ gratuit, de stat. Pentru tinerii proveniți din familii defavorizate și cei instituționalizați se prevede acordarea de burse sociale de către stat.

Legea Educației Naționale

Sistemul educațional din România este reglementat, în acord cu Constituția României, de către Legea nr. 1/2011 a Educației Naționale[12] - lege organică ce asigură cadrul exercitării dreptului constituțional la educație pe tot parcursul vieții. Aceasta enumeră, în primele articole o serie de elemente ce conturează viziunea și misiunea educației, definită ca fiind prioritate națională. O serie dintre articolele legii fac referire la un sistem echitabil de acces la învățământ, cum ar fi faptul că se asumă asigurarea de către sistemul educațional a drepturilor egale de acces la învățământ preuniversitar, universitar și pe tot parcursul vieții (LEN, art.2, alin 4) atât pentru cetățenii români, cât și pentru cei ai statelor membre UE/SEE/CE.

Învățământul preuniversitar și superior se guvernează în baza: principiului "echității – în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare" (LEN, art.3, alin. A); "principiul garantării identității culturale a tuturor cetățenilor români și dialogului intercultural" (art.3, alin. G); "principiul recunoașterii și garantării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase (art.3, alin. I); "principiul asigurării egalității de șanse" (LEN, art.3, alin j); "principiul incluziunii sociale" (art.3, alin. O); "principiul centrării educației pe beneficiarii acesteia" (LEN, art.3, alin p). Documentul asumă totodată faptul că "educația contribuie la integrarea socială".

Aceste prevederi pot fi grupate pe mai multe categorii:

A. În ceea ce privește participarea grupurilor subreprezentate, dezvoltarea dimensiunii sociale și reducerea inegalităților:

- în învățământul superior nu sunt admise discriminări pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală sau alte tipuri de discriminare, cu excepția măsurilor afirmative prevăzute de lege (LEN, art.118, alin 2);
- se alocă cel puțin un loc pentru studii gratuite, în afara cifrei de școlarizare aprobate, pentru tinerii proveniți din centrele de plasament (LEN, art. 205, alin 6);
- se alocă burse sociale de studii elevilor și studenților proveniți din familii defavorizate, precum și celor instituționalizați, în condițiile legii (LEN, art.12 alin 2);
- se acordă gratuitate pentru categoriile de transport stabilite prin ordin al ministrului educației pentru studenții orfani sau proveniți din casele de copii (LEN, art.205, alin 2).

Începând cu anul 2018, Ministerul Educației Naționale alocă un număr de locuri subvenționate de stat destinate absolvenților de licee situate în mediul rural, pentru asigurarea egalității de șanse.

B. În ceea ce privește aspectele legate de serviciile studențești de suport, consiliere și orientare, trasee flexibile de învățare, rute alternative de acces, legislația prevede următoarele:

- se acordă asistență medicală și psihologică gratuită (LEN, art. 205);
- se amenajează căi de acces adaptate studenților cu dizabilități fizice în totalitatea spațiilor universitare, precum și condiții pentru desfășurarea normală a activităților academice, sociale și culturale în cadrul instituțiilor de învățământ superior, adaptate acestora (LEN, art.118, alin 3).
- se alocă subvenții de la bugetul de stat pentru căminele și cantinele universitare (LEN, art. 205);
- se oferă asistență și servicii complementare gratuite, inclusiv consiliere în scopul orientării profesionale (LEN, art.202 – b).
- se permite flexibilitatea traseelor de învățare, Legea Educației definind formele de studiu fără frecvență și la distanță. Mai mult, flexibilitatea se realizează și la nivelul universităților/facultăților, prin oferirea de cursuri de tip opțional și facultativ, numărul și tipul acestora diferind în funcție de universitate, domeniu de studiu, program de studiu, resursele instituției.

Complementar Legii Educației, legea nr. 448/2006 republicată în 2008, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, conține o serie de prevederi cu privire la accesul la educație pentru persoanele cu dizabilități. Acestea includ:

- garantarea accesului liber și egal la educație și formare profesională (Art. 15);
- posibilitatea accesului la educație într-o instituție de masă, inclusiv în instituții cu predare în limbile minorităților naționale^[15] (Art. 16);
- accesul la servicii educaționale specializate, echipament tehnic de suport, manuale și materiale adaptate (Art. 18).

C. În ceea ce privește stimularea implicării universităților în atingerea acestor obiective, legea deschide posibilitatea dezvoltării unor proceduri de acordare a finanțării suplimentare, de până la 30% din suma alocată la nivel național universităților, pentru a stimula excelența instituțiilor și a programelor de studii, atât din cadrul universităților de stat, cât și al celor particulare. Aceste fonduri ar trebui alocate după criterii competitive bazate pe standarde internaționale (LEN, art. 197, lit. a).

Codul universitar al drepturilor și obligațiilor studentului

Drepturile studenților sunt detaliate în "Codul universitar al drepturilor și obligațiilor studentului" adoptat prin Ordin al Ministrului Educației nr. 3666/2012. Conform acestui document, "Statul garantează pentru toți studenții din sistemul național de învățământ un învățământ echitabil în ceea ce privește admiterea, parcurgerea și finalizarea studiilor".

Pentru atingerea acestui deziderat, studenților li se asigură:

- servicii gratuite de orientare și consiliere educațională și profesională,
- servicii de tutorat,
- urmărirea traseelor educaționale în vederea asigurării integrării lor academice, sociale și culturale în comunitate.
- dreptul la examinarea printr-o metodă alternativă atunci când suferă de o dizabilitate temporară sau permanentă, certificată medical, care face imposibilă prezentarea cunoștințelor învățate în maniera prestabilită de către titularul de curs, astfel încât metoda alternativă indicată să nu limiteze atingerea standardelor examinării;
- burse sociale, pentru susținerea financiară a studenților cu venituri reduse, al căror quantum minim este propus anual de Consiliul National pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS), raportându-se la costurile reale pentru masă și cazare. Bursele sociale pot fi cumulate cu celelalte tipuri de burse.

Strategii/documente guvernamentale cu efecte în domeniul echității educației

Strategia Națională pentru învățământ terțiar, 2015-2020

Această strategie elaborată de către Banca Mondială pentru Ministerul Educației a fost adoptată de Guvern în luna iulie 2015. Acesta propune trei piloni de dezvoltare a sistemului educațional superior, susținuți de câteva condiții de sprijin de a căror existență depinde reușita atingerii obiectivelor strategice. Dintre condițiile de sprijin menționăm: creșterea finanțării alocate învățământului terțiar și colectarea coerentă de date corecte și de încredere pentru a fundamenta viitoarele politici publice în educație.

Programul Național de Guvernanță 2013 – 2016 (PNG). Acesta menționează printre obiective, dezideratul de a "asigura politicile de echitate socială" și dedică un întreg capitol, învățământului și educației minorităților naționale și pentru grupurile dezavantajate.

Teodora Iordanescu

Bibliografie:

1. EHEA. (2001). TOWARDS THE EUROPEAN HIGHER EDUCATION AREA. Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001. http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2001_Prague/44/2/2001_Prague_Communique_English_553442.pdf
2. Parlamentul României. (2010). Monitorul Oficial. Constituția României. <http://www.constitutiatoromaniei.ro/>
3. Parlamentul României (2011). Monitorul Oficial. Legea educației naționale nr. 1/2011. <https://lege5.ro/gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>
4. Parlamentul României (2006). Monitorul Oficial. LEGE Nr. 448/2006 din 6 decembrie 2006 *** Republicată privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. <https://www.mmanpis.ro/wp-content/uploads/2020/02/L-448-2006.pdf>
5. Ministerul Educației, Cercetării, tineretului și sportului (2012). ORDIN Nr. 3666 din 30 martie 2012 privind aprobarea Codului drepturilor și obligațiilor studentului
EMITENT: MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI.
PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 225 din 4 aprilie 2012.

https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Invatamant-Superior/2016/studenti/OM_3666_2012_CODUL_DREPTURILOR_OBLIGATIILOR_STUDENTI_LOR%20.pdf

6. Ministerul Educației și Cercetării Științifice (2015). STRATEGIA NAȚIONALĂ PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT TERȚIAR 2015 - 2020.

https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Strategie_inv_tertiar_2015_2020.pdf

7. Guvernul României. (2013). 1 PROGRAMUL DE GUVERNARE 2013-2016.

https://gov.ro/fisiere/pagini_fisiere/13-08-02-10-48-52program-de-guvernare-2013-20161.pdf